

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

شماره: ۳۰۰/۱۸۴۷۷
تاریخ: ۱۴۰۰/۰۹/۲۷
پیوست: ندارد

تولید، پشتیبانی‌ها، مانع زدایی‌ها
مقام معظم رهبری

جناب آقای دکتر قاسم جان بابایی

معاون محترم درمان

موضوع: اقدامات لازم جهت پیشگیری از هاری متعاقب حیوان گزیدگی

با سلام و احترام

به استحضار می‌رساند به استناد گزارش پیوست، کودک ۵ ساله‌ای در تاریخ ۱۴۰۰/۷/۳۰ توسط سگ مورد گزش واقع شده و به اورژانس بیمارستان شهید بهشتی شهرستان بابل مراجعه و تحت درمان سرپایی شامل بخیه محل جراحت قرار گرفته و سپس ترخیص می‌شود. کودک در تاریخ ۱۴۰۰/۹/۳ با علائم هاری به بیمارستان کودکان شفیع‌زاده امیرکلا آورده می‌شود و از آنجا به بیمارستان بوعلی ساری اعزام و بستری می‌گردد. در نمونه‌های بالینی اخذ شده از بیمار، تشخیص آزمایشگاهی هاری قطعی می‌گردد. در بررسی شرح واقعه و اقدامات انجام شده، مستندی در خصوص معرفی بیمار از سوی بیمارستان به واحد پیشگیری و درمان حیوان‌گزیدگی و هاری شهرستان به منظور انجام اقدامات پیشگیری از هاری وجود ندارد. با عنایت به اینکه تنها راه پیشگیری از ابتلا به هاری پس از حیوان‌گزیدگی انجام صحیح و به موقع شستشوی محل گزش، تزریق واکسن و سرم ضد هاری می‌باشد و در صورت ابتلا انسان به هاری، درمانی برای آن وجود ندارد و متأسفانه منجر به مرگ خواهد شد و همچنین با توجه به آمار بیش از ۲۰۰ هزار مورد حیوان‌گزیدگی سالیانه در کشور و ابتلا تعداد قابل توجهی از حیوانات وحشی و اهلی به هاری، به منظور اطمینان از انجام اقدامات لازم، صحیح و به موقع جهت پیشگیری و کنترل بیماری هاری، خواهشمند است دستور فرمایید معاونت محترم درمان دانشگاه‌ها، دستورعمل زیر را به کلیه بیمارستان‌ها و درمانگاه‌ها، بخش دولتی، عمومی غیر دولتی، نظامی، انتظامی، خیریه و خصوصی و مطب‌ها ابلاغ نمایند و با مشارکت معاونت بهداشتی دانشگاه بر حسن اجرای آن نظارت کامل داشته باشند.

۱. موارد حیوان‌گزیدگی با آسیب‌ها جزیی و جراحات سطحی (درمان سرپایی):

- ۱.۱. معاینه دقیق بیمار از نظر جراحات و آسیب‌های وارد در تمامی نواحی بدن انجام شود.
- ۱.۲. شستشوی زخم و جراحات با آب و صابون حداقل به مدت ۱۵ دقیقه برای هر زخم و سپس ضد عفونی نمودن زخم‌ها با مواد ضد عفونی کننده مخصوص زخم انجام شود.
- ۱.۳. از بخیه نمودن زخم‌ها خودداری شود و صرفاً پانسمان گردند.
- ۱.۴. فرد حیوان‌گزیده بلافاصله برای انجام واکسیناسیون و تزریق سرم ضد هاری به واحد پیشگیری و درمان حیوان‌گزیدگی و هاری شهرستان ارجاع گردد.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

شماره: ۳۰۰/۱۸۴۷۷
تاریخ: ۱۴۰۰/۰۹/۲۷
پیوست: ندارد

تولید، پشتیبانی‌ها، مانع زدایی‌ها
مقام معظم رهبری

۱.۵. لازم به ذکر است با توجه به اینکه تماس بزاق حیوان با مخاط یا پوست آسیب دیده قبلی از طریق لیسیدن بینی، چشم، دهان، زبان نیز می‌تواند منجر به ابتلا به هاری گردد، لذا لازمست اینگونه مراجعین را هم برای دریافت خدمات پیشگیری به واحدهای پیشگیری و درمان حیوان‌گزیدگی و هاری ارجاع نمایند.

۱.۶. بلافاصله وقوع حیوان‌گزیدگی از سوی بیمارستان به مرکز بهداشت شهرستان جهت پیگیری به صورت تلفنی اطلاع داده شود.

۱.۷. گزارش مکتوب وقوع حیوان‌گزیدگی طی ۲۴ ساعت، با ذکر مشخصات مصدوم، آدرس، شماره تلفن، تاریخ و ساعت مراجعه و همچنین زمان گزارش تلفنی، از سوی بیمارستان به مرکز بهداشت شهرستان ارسال گردد.

۲. موارد حیوان‌گزیدگی با آسیب‌ها و جراحات شدید و یا جراحات در نواحی حساس بدن (درمان بستری):

۲.۱. بلافاصله وقوع حیوان‌گزیدگی به صورت تلفنی از سوی بیمارستان به مرکز بهداشت شهرستان اطلاع داده شود.

۲.۲. معاینه دقیق بیمار از نظر جراحات و آسیب‌های وارد در تمامی نواحی بدن انجام شود.

۲.۳. شستشوی زخم و جراحات با آب و صابون حداقل به مدت ۱۵ دقیقه برای هر زخم و سپس ضد عفونی نمودن زخم‌ها با مواد ضد عفونی کننده مخصوص زخم انجام شود.

۲.۴. تزریق سرم ضد هاری در محل جراحات انجام شود.

۲.۵. واکسیناسیون هاری در بیمارستان انجام شود.

۲.۶. در صورت امکان و حتی‌المقدور بخیه نمودن جراحات تا ۱۰ روز بعد از شروع اقدامات پیشگیری به تعویق بیافتد.

۲.۷. گزارش مکتوب وقوع حیوان‌گزیدگی و اقدامات انجام شده حداکثر طی ۲۴ ساعت، با ذکر مشخصات فرد حیوان‌گزیده، آدرس، شماره تلفن، تاریخ و ساعت مراجعه و همچنین زمان گزارش تلفنی، و اقدامات انجام شده از سوی بیمارستان به مرکز بهداشت شهرستان ارسال گردد.

دکتر کمال حیدری
معاون بهداشت